

FÓIA BELETRISTICA.

Ese de dóua-ori la luna, aceea in 1. si 15.
c. v. in formatu de o cóla si jumătate.

Manuscriptele si banii de prenumeratiune
sunt a se îndreptá la Redactiunea jurna-
lului: Strad'a postei vechie Nr. 1.

Nr. 10.

PEST'A 15/27. MAIU.

Anulu III. 1865.

Pretiuu de Prenumeratiune: pentru Mo-
narchi'a Austriaca la unu anu întregu 5 f.
la jumătate de anu 2 f. 50 xr. pentru Roma-
ni'a si strainetate la unu anu întregu 7 f. la
jumătate de anu 3 f. 50 xr. Prenumera-
tiune la trei lune nu se primesce.

I n g r a t u l u .

Grintiai de frigu si fóme d'in diori si pana 'n séra,
Dormiai pre trotoare ne-avendu vre unu asflu,
Cersindu-ti panaa dilei traiai viétia-amara,
Erai aici in fine unu bietu sermanu copilu!

In asta trista stare vediendu-te pre tine,
Petrunsu-m'am de mila, si man'a ti-am intînsu,
Dicandu-ti cu simtire: Pasiesce dupa mine,
Crudimea sortii tale in sufletu m'a atînsu;

Pasiesce, vina draga, la més'a mea bogata
Gasî-vei totu ce-ti place; ér' pre caminulu meu
Unu focu, ce desmorti-va fiinti'a-ti inghiatiata,
Aflá-vei si vestminte ori candu pre gustulu teu.

Fii am, dar' d'intre densii nu-i fi vr'odînióra
Deosebitu, câ-ci peptu-mi te va iubi cu doru,
Cu dorulu unei máme, ce scie ca sê móra,
Copiii numai sê-aiba aceea, ce ei voru,

Vorbitu-ti-am aceste, ér' tu cu umilintia,
Tarindu-te la póle-mi, aicia joramentu
Facutu-mi-ai pre ceriuri, câ-a ta recunoscintia
Durá-va câtu avè-vei vietia pre pamentu.

Joratu-mi-ai tu inca, iubirea cea mai via
Sê ai pentru acei'a, ce sinulu meu plapandu
Crescutu-i-au, dicandu-mi: Me joru, câ au sê-mi fia
Fрати câroru stima mare portá-li-voiu ori candu.

Dar' vai! indata 'ndata ce bratierele-mi te strinse,
Indata, ce copii-mi de frate te-au primitu;
Indata o dorere! Vediutu-m'am convinsa,
Câ tu ai fostu unu sierpe grozavu de otravitu!

Asiá! Ai fostu unu sierpe, o vespe otravita!
A ta recunoscintia a fostu d'a semená
Prin taina intre fiii-mi dîscordia cumplita
Sîlindu-te de mine chiaru inca-a-i departá.

Te-ai incercatu, onórea s'atâci, turbate!
 M'ai umilitu adese asie te tare 'n câtu
 De ciuda si rusine torante vocate
 De lăcremi versau ochi-mi pre peptu-mi amaritu.

Si fâra vre o frica d'a iadului osînda
 Ai profanatu tu totulu, ce sufletu-mi iubî.
 La tóta urm'a inca ai vrutu a me si vinde
 La tîranii, ce sclava doriau a me avè...

Mergi, mergi dar' dela mine, te du, de-acum lipsesce
 Blastemurile-mi inse in veci te-oru insotî!
 Sê-ajungi, nenorocite! unu monstru, ce 'ngrozesc
 Chiaru insu-si pre satan'a a carui esci si-i fi!

Rarunchii sê ti-i arda o sete furiósa
 Si gur'a-ti inclesitata sê n'aiba chipu candu-va
 A bè o picatura d'in und'a recorósa
 Ce ochii-ti voru vedè-o curgandu in fati'a ta.

Unu sange ca catran'a d'in nervile sbercite
 Sê curga in siróie, danflu mirosu veninatu;
 D'in ósele-ti scarbóse mii hiene hemesite
 Cu-o cruda lacomia sê róda ne 'ncetatu.

Chiaru diu'a in amédia-di sê-ti para cum câ-e nópte,
 Si-o nópte fumósa ca tartarulu cumplitu.
 Urechi'a-ti sê n'auda decâtu sinistre siópte,
 Ori úrletulu ce-lu scóte acelu, ce-e indracitu.

Ca jidovulu, pre care poterea cea divina
 L'a blastematu prin lume mii ani a rategi,
 Sê-alergi si tu ingrate, hidóse, rea jivina,
 Minuta de repauz far' a potè gasi.

Sê-alergi prin intunérecu si totu prin cintîrime
 Sê calci numai pre óse svirlite de pamentu,
 Si-apoi d'in clipa 'n clipa sê fi tu cu crudime
 Lovitu de vre o cruce séu pétra de mormentu.

A noptii grele cóbe sê tipe dupa tine,
 In juru-ti liliacii in roiu sê-i semti sborandu.
 Astfelu, nenorocite, sê mergi! sê mergi... in fine
 D'in negrele-ti masèle neincetatu crasicandu.

G. Tăutu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ANITI'A.

— Novela originala. —

(Fine.)

Cu tóte câ Anitiei i oprise parintele seu de a merge spre cercetarea cui-va, dens'a aveà unu locu, unde poteà sê mérga fâra vr'o contradicere d'in partea parintiloru sei. Acestu locu erà cas'a preutului d'in satu.

Si badea Mitru cugetà, si cu totu dreptulu, cumca Aniti'a sa numai profita póte d'in conversarea cu preutés'a, carea ca o femeie onoràbila si destulu de cultívata erà purure aplecata pentru a sfatui cu tóta bunetatea pre Aniti'a.

La preutés'a venià si invetiatorés'a, apoi trei femei la oal-alta suntu destulu de fericite, ca sê nu se póta uri. — — —

Tempulu erà de tómnă. Erà chiaru Domneca, si atunci sotietatea e de totu binefacátore pentru ori care creautura a lui Domnedieu.

Aniti'a, preutés'a si invetiatorés'a siedeau in casa, si ceste dóua d'in urma conversau, éra Aniti'a erà cu atentiune.

D'in intemplantare ajunse si Ilie objeptulu conversării.

— Vedi drag'a mea dascalitja, — dise preutés'a, — câtu de frumosu e aceea dela feciorulu lui badea Stefanu, câ merge la invetiatura! E dreptu, câ unu picu e cam tardiu, in sa...

Conversatiunea fu intrerupta prin sosirea preutului si a invetiatorului, si astu-feliu Aniti'a scapà d'in confusiune.

Dupa finirea complimentelor, cu cari invetiatorulu onorà pre preutes'a ca pre dómn'a casei, acest'a agrai pre soti'a sa:

— Scump'a mea, sórele acusi va apune, si vor veni vacele!

Dupa acést'a admonitiune económica invetiatorés'a si Aniti'a erau sê pornésca, candu éta! spre uimirea cea mai mare a Anitiei, intrâ Ilie imbracatu in tióle negre.

— Buna sér'a! — grai bietulu Ilie de totu confusu, vediendu aci si pre Aniti'a. Am venitu, sê vi multiamescu pentru sfatuirile binevoitóre, cu cari m'ati indreptatu pana-acuma. Vi poftescu sanitate deplina si-fericire!

Aci Ilie nu se potù rabdà sê nu arunce privirea sa si spre Aniti'a, carea inca se reculesc d'in confusiune, si respunse cu o privire dulce lui Ilie, fâra a fi observata de ôre care-va d'intre cei de fatia.

— Apoi cale buna, fetulu meu! — grai preutul venerandù, intîndiendu man'a binecuvântatôre asupra capului lui Ilie. Fii sanitosu, ai grige si fii de apurare sirguinciosu!

Ilie dupa aceste sarutâ man'a la toti cei de fatia, afara de Aniti'a, apoi se duse multiamindu eeriului, cã-i iertâ sê mai véda si pre iubit'a sa.

Candu iesi Aniti'a d'in cas'a parociala numai atât'a grai pentru sîne:

— 'Ti multiamescu Dómne!

Apoi mérsa câtra casa stergandu làcrim'a, ce se scurâ in ochii densei ca o „cale buna“ pentru dulcele seu Ilie.

Candu erâ sê intre in curtea loru mai suspinâ odata:

— Dómne, pórtalu in pace! — — —

Intrandu in casa, aflâ aeolo pre domnisorulu Petru si pre parintii sei. Toti trei erau seriosi.

— Aci éra e ce-va cursa pentru mine, — cugetâ Aniti'a in sîne.

Urmâ o tacere profunda. In fine badea Mitru sparse tacerea:

— Anitia, drag'a mea! Domnisorulu Petru ni-o spuse, cumca densulu nu póte sê traiésca fâra tîne, si ne rogâ, ca sê nu te dâmu dupa nimene in acesti trei ani, cã apoi va veni elu si te va luà de sotia. Invoiesci-te tu la acést'a? — intrebâ badea Mitru cu o fatia, ce aratâ destulu de invederatu, cumca invoirea Anitiei nu e decât o formalitate fâra insemnătate.

— Fie cum voiti! — respunse Aniti'a tremurandu de frica si de nacadiu.

— Ah, ferice de mine! — eschiamâ domnisorulu Petru entusiasmata, prindiendu man'a Anitiei. Aide, sê intarimu credinti'a nóstra cu o sarutare.

Si cercâ sê o sarute.

Insa Aniti'a se smanci d'in manile lui si-i respunse indîgnata:

— La noi nu e dàtîn'a asià!

Ér badea Mitru si nan'a Flóre aflara necuvenintia in portarea Anitiei.

Domnisorulu Petru se retrase cam degustatu nevoindu sê-si deie mani'a pe fatia. Apoi 'si luâ „remasu bunu“ si plecâ avendu de a porni in diu'a urmatôre la scóla.

— No bade Mitre, 'ti poti tieně fét'a nu-mi

pésa si de acum in diece ani, eu sciu cã n'oiu veni pentru ea! strigâ densulu furiosu, dupa ce iesi dela badea Mitru.

— Éca-me, atâte ostenele, atâte suspinuri si curteniri, tóte remàsera in desiertu! E dreptu, cã pre parinti i-am nebunitu, in sa ce-mi ajunge aceea, daca, daca dens'a nu voiesce sê scie nimicu despre mine. Sum nefericitu! Lupt'a e perduta, potù merge sê invetiù. Noroculu pe mine, cã nu o voiù mai vedè; cãci altu-cum asi fi purure sclavulu ei! Drace, drace! — — —

D'in cuvintele aceste a domnisorulu Petru potemu vedè, ce voià densulu.

Daca badea Mitru audià cuvintele aceste, mare lucru, sê nu fi datu cu pip'a de pamentu.

Insa densulu se tieneà de socrulu unui domnu fitoriu!

* * *

Doi ani decúrsera dela scen'a amintita in capitululu de mai susu.

Ilie terminase cursulu preparandîalu cu succesu bunu, si veni câtra casa.

Aniti'a nu mai poteà de bucuria, candu audi laudele, cu cari vorbi preutul d'in satu despre elu.

Ca sê-lu véda, nu mai fu mare lucru pentru dens'a. Numai la besèrica aveà de a merge, unde cantâ Ilie in tóte Dominecele, ajutandu in modulu acest'a primului invetiatoriu alu seu si dandu prin acést'a sierbitiului domnedieescu unu caracteru mai serbatorescu; cãci pela sate de comunu numai intr'o strana se canta, remanendu ceea-l-alta spre dispúnerea sfâtului evlaviosu. Acum in sa sporindu-se intieleginti'a cantatôre cu unu membru, stranele amendoua erau prevediute cu câte unu cantaretu.

Candu Aniti'a intrâ pentru prim'a óra in besèrica dela sosîrea lui Ilie in coace, i se imparù tóta besèric'a mai serbatorésca, si candu vediù pre Ilie standu in strana cu o fatia maestàteca si seriósa, inim'a densei se senti impresurata de o placere nespusa, neasemenata.

Ilie incepù sê cante, si cantarea lui aduse in uimire pre toti cei de fatia, dar' mai alesu pre genulu femeescu, si d'in acest'a pre babele cuvióse, cari nu se potura retienè sê nu sioptésca intre sîne:

— Dómne, binecuvanta-i graiulu! — Cã invetiatu póte sê fie; asià canta de frumosu! cùgeti cã s'a nascutu cantandu! — Dómne binecuvanta-i gur'a!

Aniti'a le audi tóte aceste, dens'a audi si

observările fetelor despre statur'a cea frumoasă a amantului seu, — si laudele aceste i stórsera d'in ochi làcrim'a uimirei fericite, ér' in inim'a sa sbocotítóre se ivi o ingrigire dulce.

Apoi se rogâ si ea lui Domnedieu cu tóta aderinti'a unei inime fericite câtra fericitoriulu seu.

Aceea e rogatiunea adeverata, la carea te impinge inim'a patrinsa! Si candu inim'a e patrinsa, atunci nimene nu póte face sê nu-i vina aminte Domnedieulu lumei!

Ah, si rogatiunea unei copile nevinovate câtu póte sê ajunga!?

Aniti'a, dóra in viéti'a sa nu se rogâ cu atât'a întîmitate; — candu se terminâ sierbitiulu domnediescu, nu-si scià da séma, cum trecù tempulu asià de rèdepe? — — —

Ilie, cum se vediù gat'a cu cantârile, ce le cantâ sub impresiunea amorului cu atât'a caldura si atât'u de frumosu, — iesi d'in besèrica si asteptâ pre Aniti'a.

Densulu asià dorià sê vorbésca cu dens'a!...

— Plecatiune, domnisióra! — grai densulu miscatu, apoi tacù fâra de a mai potè grai.

Aniti'a i multiami cu unu surisu amorosu, fâra sê póta grai.

Intre aceste ajunse si preutul, insotitu de invetiatoriulu si de badea Mitru.

— Adeca Ilie canta fórte frumosu! — grai badea Mitru intorcandu-se câtra preutul.

— Minunatu, fetulu meu! — respunse preutul lui badea Mitru.

Pana ce badea Mitru vorbi despre unele si altele cu preutul si cu invetiatoriulu, Ilie avù tempu destulu sê converseze cu Aniti'a numai cu ochii. Si densii intielésera unulu dela altulu, câ sunt credîntiosi.

Ochii sunt conversantii cei mai sînceri!

* * *

Ilie erà fericitu. In fericirea sa nu mai dorià alt'a decâtu man'a Anitiei. Pana ce va ajunge la atât'a, trèbue inca multu, — séu dóra nici apoi nu o va capetâ?

Indoiél'a acést'a 'lu faceà de multe ori superatu; insa speranti'a, acésta fica amagitóre a sortii, 'lu mangaià.

Ce nepotîntia sê fie in aceea?

— Daca nu o voi capetâ, ce-mi ajunge tóta invetietur'a?

— Pentru ce am suferitu atunci atâte lipse? Candu eu sum nefericitu, daca nu o potu vedè! suspinâ Ilie.

Si densulu in scurtu trebui sê se véda nefe-

ricitu, pentruca nu poteà sê véda pre sórele sale, pre Aniti'a sa! — — —

Aniti'a cadiù intr'unu morbu greu si periculosu, in care omulu nu scie de sîne.

Parintii densei erau aprópe de desperare, in vanu alergara la descantatóre; câci tóte încercările acestor'a nu fura in stare sê redeie Anitiei sanatatea.

Tramîsera dupa mèdeu.

Si candu siedeau parintii Anitiei la patulu ei tristi si descuragiati, vediendu-si plànurile cele mari, a câroru reiesire depindeà dea fic'a loru, — aprópe de nimicire; atunci Aniti'a incepù a fantasà:

— Ah, dulcele meu Ilie! ce mergi de aici?.. vina, vina! Nu te teme de nime, vina câ eu te chiamu! — Ce, tu nu vini? esci maniosu pe mine?... Ah, eu nu sum de vina, ci parintii mei... si domnisorulu Petru!

Apoi 'si deschise ochii, si cautâ giuru impregiuru prin chilia fâra a vedè alta, decâtu fantasmele, ce se sterniau in fantasi'a sa....

— Scumpulu meu Ilie! vina nu me lasà in manele loru; ah, nu me lasà sê moru..

Resuflarea densei se mai molcomi, si d'in ochii densei porni o lumina curata, casi ceea d'in ochii omului ce are conosciinta de sîne, — apoi incepù a plange:

— Serman'a de mine, nu voiesce nimene sê-mi aduca pre dragutiulu meu... asi potè mori fâra ca sê-lu mai vedu!

— 'Lu vei vedè drag'a mea Anitia! — respunse atunci badea Mitru plangandu casi unu nebunu, vediendu starea úniceii sale fice.

— L'oiu vedè, l'oiu vedè! — eschiamâ dens'a suridiendu cu fericire. Ah, atunci va fi bine! Dragulu meu Ilie!

Apoi resuflarea densei éra se repedi, ochii éra 'si perdura acea lumina curata, si mai multu nu se audià nimicu alt'a numai plansetulu parintiloru amariti si resuflarea cea rèdepe a fetei morbòse.

Asià trista e contemplatiunea unui somnu casi acest'a; in care nici corpulu, nici sùfletulu n'are linisce, in care omulu nu vede nimicu cu ochii sei, cu tóte câ sunt deschisi!

Insa badea Mitru se reculese dupa ce vediù câ dórme copil'a sa, si dede de scire lui Ilie, sê vina grâbnicu; câci voiesce sê-i spuna ce-va fórte interesantu.

Casi candu lui Ilie i-ar fi trebuit mai multu, decâtu o invitare sîmpla!

Vine elu numai sê-i fie permis! Unu amantu

vine la amant'a sa si atunci, candu scie câ dupa
acesta are sê mora! — —

Ilie intrâ, si se duse dreptu la patulu unde
zaceà Aniti'a.

Inse Aniti'a cu tôte câ erà cu ochii deschisi,
nu-lu cunoscù.

— Anitia, dulce Anitia! — strigâ Ilie prin-
diendu-o de mana plangandu.

— Anitia, éca Ilie! — graira parintii densei.

— Unde-e? — intrebâ Aniti'a. Sê-lu vedu!

— Aci e langa tîne! vedi câ te tiene de
mana!

— Ast'a e man'a lui, a lui Ilie? O dragulu
meu Ilie!

Apoi 'si puse man'a pe fruntea lui Ilie, i
pipai pêrulu d'in capu, si siopti:

— Ilie, Ilie, oh, dragulu meu Ilie!

Dupa acést'a se întorse si adormi.

Pecandu veni mèdiculu o aflâ in procesulu
reinsanitosiarei.

Ilie erà in tóta diu'a la badea Mitru pana ce
Aniti'a 'si recastigâ sanatatea.

Si candu merse intr'o di, si aflâ pre Aniti'a
deplinu sanetósa, atunci badea Mitru, veni la
densulu si i dise:

— Ilie fetulu meu, me iérta, câ am statu in
calea fericirei vóstre. Vedi, totu omulu are sca-
derile sale; si eu inca 'mi propusèsemu sê dau
pre Aniti'a mea de sotia cutarui domnu, si pentru
aceea nu voi sê sciu nimicu despre iubirea
vóstra. Acum insa, fiindu câ Aniti'a te iubesce si
acum'a, si fiindu câ si tu esci acum cu totul
altu omu, nu cum erai pe atuncia: noi parintii
Anitiei ne invoimu ca sê-ti fie sotia!

Dupa aceste puse man'a Anitiei in man'a
tènerului, care nu scia ce sê faca de bucuria.

Insa cugetâ câ celu mai intieptu lucru,
ce-lu póte face in momintele aceste solemne, e:
sê sarute pre Aniti'a sa cea credînciósã.

Si Aniti'a nu-lu respinse ca pre domnisorulu
Petru.

Éra parintii Anitiei fericite nu aflara necu-
venintia in portarea copilei loru!

Ce stramutare produce o persóna!?

* * *

Ilie, ca barbatulu únicei copile a avutulu
bade Mitru, avù cu multu mai practíca minte,
decâtu sê se fi opritu d'in carier'a invetiatur-
rei sale.

Densulu se inscrise la teologia; câci, lauda
blandetiei arcipastoriloru, pela noi nu erà pe
atunci mare greutate in a se face preutu, precum
nici in diu'a de asta-di nu e de totu mare greuta-
tea, de si am propasitu multu.

Asià deveni densulu preutu si unu barbatu
fericitu, pre care chiaru numai iubirea l'a innal-
tiatu la domnia; câci de nu erà Aniti'a, zeu nici
densulu nu ar cuminecà pre nimene.

Ilie o si recunósce acést'a si o spune verde
ori-carui óspe alu seu, dicandu:

— Éta domnulu meu, tôte ce vedi aici: feri-
cirea, indestularea, credînti'a si iubirea, tôte au
venitu prin Aniti'a. Si dupa Domnedieu, tôte am
de a le multiam dulcea mele Anitie!

Atât'a ni spune acum venerandulu parinte
Ilie, — si prin acést'a inca se adeveresce aceea,
cumca: iubirea produce adese lucruri
cele maimari.

I. P. Negrescu.

Apusul sórelui

Sórele apune,
Merge la culciusiu;
Focu auriu se pune
Suvenire-acusi!

Tôte-su in tacere,
Nici unu mürmuru nu-e,
Ori-ce larma pere
La apusulu lui.

Lumea par' câ-si perde
Regele iubitu...
Câmpulu mandru, verde
Inca e uimitu.

Iérb'a n'o clatesce
Unu zefiru usioru;
Fruñdi'a nu sioptesce,
Nu òrnesce doru;

Valea înflorită
Pare a jeli, —
Păserea uimită
A cântă ru sci...

Astu-feliu de doiósa-e
Disparerea lui;
Rou'a argintósa-e
Plansulu ceriului!

Tóte suntu uimite,
Nici unu mǎrmuru nu e,
Tóte-su amutite
La apusulu lui!? — — —

Dòinic'a tacere
Tóte le-a cuprinsu, —
Numai riu-si cere
Mǎrmurulu ne'nvinsu;

Numai o jelire
N'are-alu seu trecut.:
Ea e suvenire
Pentr'unu tempu plaectu,

Candu romanulu nume
Nu erà tradatu,
Candu erà in lume
Sènguru innaltiatu!

Ast'a o jelesce
Sermanulu pastoriu,
Fluier'a-i vestesce
Doru netrecatoriu.....

I. P. Negrescu.

A D Î O.

Pe otarulu tierii mele
Stau in cùgetu cufundatu,
Sumu cuprinsu de o dorere
Ce me róde ne'ncetatu.
Voi parinti, surori iubite,
Amu gresitu, sê me iertati;
Sê-mi iertati celea gresite
Si voi fratiloru amati!

Si tu mandr'a mea frumósa
Ce ferbinte m'ai amatu,
Fii ferice, sanitósa,
Eu me ducu câ 'su eslátu.
Adîo remani ferice
Romania tiér'a mea,
Eu dorescu candu m'oi întórce
Mai ferice-a te vedè!!

P. Drag'a

Nóptea d'in Brezwezmcisl.

(Novela.)

Calatoria câtra Brezwezmcisl.

Nu me indoiescu nici decâtu, cumca anulu 1796 potù sê aiba câte-va nopti inspaimentátore, mai alesu pentru italieni si pentru germani. Acest'a erà primulu anu de victoria a lui *Napoleon Bonaparte* si tempulu retràgerii lui *Moreau*. Pe atunci terminàsemu studièle acadèmicè la Universitátea d'in orasiulu paternu; eramu doctoru in ambele drepturi, si bucuros 'mi luamu voia pentru a descurcà procesulu d'între toti imperatii si regii cu republic'a francese de atunci, daca la acést'a nu se recereà numai Grotiu, Puffendorf si eu ca jude deliberatoriu.

de justitia intr'unu orasielu a nóuei Prusie resaritene (*Ostpreussen*). Mare onóre pentru mine. A fi cu unu picioru in dîregatoria, pana ce cu cel'a-l-altu suntemu inca in auditoriulu acadèmicu, este norocire rara. Acést'a aveamu de a o multimi ocuparei séu crearei unei Prusie resaritene si caderei lui *Kosziushko*. De si i se imputa regelui *fórtè inaltu* fericitu — noi cei'a-l-alti crestini morimu numai reu fericiti, si cersitorii de a buna sém'a numai *fórtè umilitu* fericiti; se dice, cá dupa mórte toti suntemu asèmene dar' eu demustru contrariulu asià in trecatu! — Asià dara bine cá lui i se imputa participarea la o nedreptate strigátore la ceriu, fiindu cá ajutà a inghiti

Intre aceste pre mine me predepinara de comisariu

un popor neependinte; inse fara nedreptatea lui
neau o mie de copii prusi a Museloru fara aplicare.
In natura mortea unui'a e vietia pentru altulu; hering'a
esista pentru stomaculu chitulu, si intragu imperiulu
animaleloru si a planteloru, precum si cel'a alu petriloru,
decum-va a une ori n'ar fi nemistubilul, pentru stomaculu
omulu. Altu-cum forte bine se pote demonstra, cumca o
copila, carea 'si perde onorea, si unu poporu, carele 'si
perde autonomi'a sa, senguru e vin'a nenorocirei sale.
Pentruca celu ce pote mori, e neinvingibilu, si tocmai
mortea e potintele puntu spriginitoriu alu unei vietie
mare, gloriose.

Mama mea 'mi dede binecuvantarea sa cea mai
ferbinte, pe langa camesi si bani de calatoria; si asiã
calatoriulu eu intru intimpinarea splendidei predestinari
cãtra nou'a Prusia resariteana, cãtra o tiãra, despre
careã geografiele de asta-di nu mai sciu nemicu, cu tote
cã acest'a nu fu o tiãra vrajita si feasca (de dina), careã
apare si dispãre la unu semnu a lui Oberonu. Nu voiescu
a-mi fatiga cetitorii cu o lunga descriere de calatoria. Ce
asi si sci spune despre ea? O tiãra planita, omeni lati,
care de posta rele, dregatori de posta duri, strade mise-
rãbile, comunicatiune miserãbila, si pe langa ast'a totu
ensulu superbu de gramad'a sa de gunoiu, casi *Schachulu*
Persiei de tronulu seu. Unulu d'ntre cãgetele cele mai
escelinte a naturei este, cumca dens'a asemãa fic-carei'a
d'in fintiele sale unu propriu elementu, in care acest'a sã
se pãta miscã priinciosu. Pescele se usuca de aeru, jida-
nulu polonu de elegantia unui boudoir (di: budoar).

Dicandu multe cu putine; sostiã intr'o sãra innante
de a asanti sãrele intr'unu orasiulu amicãbilu, pare-mi-se
Brczewmcisl numitu; amicãbilu, de si casele erau funin-
ginose, negre, stradele nepardosite, tinoase, omeni inca
nu erau mai curatiei. Inse unu carunariu in starea sa
pote prospitiã tocmai asiã de amicãbilu, casi o baletista,
a carei trille de jocu devinu aplaudate prin cunoscatorii.

Eu 'mi intipuisem *Brczewmcisl*-ulu, loculu chia-
mãrii mele, cu multu mai amicãbilu, de cum mi-se parũ
d'in indepartare. Numele orasielului, candu 'eramũ sã-lu
esprimu pentru prim'a ora, mai cã-mi causase convulsione
(sgãrcei) in falca. D'aci potũ sã purcedã fric'a-mi secreta
de orasiu ensu-si. Totu dẽ un'a numele are mare influen-
tia asupr'a intipuirei nãstre despre cutare lucru. Si
de orece bunulu si reulu d'in lume mai putinu zace
in lucruri insu-si decãtu in intipuirea nãstra despre
ele, nobilisarea numeloru este o adevãrata infrumsetiare
a vietiei.

La inmarirea fricei mele de bin'a d'in nou'a Prusia
resariteana a jurisprudentiei mele nu putinu mai potũ
contribui si impregiurarea aceea, cumca eu in vietia mea
nu merseiu mai departe de loculu nascerei mele, decãtu
pana de unde se poteã vedẽ verfulu turnulu acestui'a.
Cu tote cã cetisemũ d'in cãrtile geografice, cumca man-
catorii de omeni locuiescu destulu de departe de mine,
totu-si a une ori me prindeã mirare, cã nu me ucisera de
vr'o cãte-va ori pe drumu, candu erã locu si tempu pentru
acest'a, si cã canii si cocosii nu cantara despre disparerea-mi
subita depe globulu pamentulu. Intru adevãru, numai
atunci ti castigã incredere in omeni, daca te lasi ca
strainu si ca ospe cu totul in voi'a loru. Misantropi sunt
egoistii cei mai perfecti, cei mai cumpliti; egoismulu este
unu morbu spiritualu, ce provine d'in nestramutarea
locuintiei. Celu ce voiesce sã vãndece pre egoistii, debe

sã-i tramita in calatoria. Stramutarea aerulu ajuta sãfle-
tulu easi trupulu.

Candũ d'in carulu de posta diarii pentru prim'a
data *Brczewmcisl*-ulu meu — d'in indepartare pareã a
fi o gramada de tina inaltiatã d'in siesu; inse Berlinulu
si Parisulu eu palaturile loru inca nu aparũ mai pompose
celui'a care le privesce d'in noui, — inim'a 'mi bateã
forte. Acolo erã dara scopulu calatorie mele, inceputulu
publicei mele cariere; pote si cãpetulu acesteia, decum-va
polonii straformati in noui prusi resariteni vor fi cape-
tandu voia la cutare rescãla a me ucide ca pre unu sol-
dãriu alu subjugatoriloru sei. Pre nime 'n lume nu cunos-
ceamũ acolo, afara de unu fostu amicu dela Universitate
cu numele *Burkhardt*, carele fu era-si decurandu aplicatu
in *Brczewmcisl* in calitate de supraperceptoru. Densulu
sciã despre sosirea mea; densulu 'mi arendase innante
o locuintia si ordĩnase cele de lipsa pentru intempinarea
meã, fiindu cã 'lu rogãi pentru acest'a. Acestu *Burk-
hardt*, carele innante de acest'a nu erã nici decãtu
interesantu pentru mine, cu care conversamũ putinu la
Universitate, de care in urmarea sfãtuirii mamei mele
chiaru me ferisemũ, fiindu cã densulu aveã intre studenti
renume de betoriu, jocatoriu in cãrti si bataiosu, dobendia
d'in consideratiune destinsa si amicãtia d'in partea mea,
d'in ce me apropiamũ mai tare de *Brczewmcisl*. Pe
drumu i jorãi iubire si credintia pana la morãte. Cã-ci
unicu elu 'mi erã cunoscutu in orasiulu polonu cu totul
strainu; asemene unui sotiã in naiefrangiu, care pe o
scãndura scapase d'intre valuri intr'o insula desiãta.

Dreptu cã eu nu sum nici decãtu de credintia
desiãta; inse totu-si nu me potũ retienẽ, sã nu dau ce-va
candũ si candũ pe presentiri. Dãca nici un'a nu voiesce
sã apara, mi-le facu eu. Eu cãgetu, cã omulu face de
aceste in lenevirea spiritulu; acest'a este unu jocu, ce
pote fi petrecatoriu pe unu momentu. Asiã 'mi propusei
sã ieu sãma de prim'a persãna, ce m'ar intempinã la
pãrt'a orasiului. Determinãi, ca o copila tãnerã sã-mi ser-
vãscã de presemnu ferice, unu barbatu de presemnu reu.
Inca nu gatãsemũ cu ordĩnarea deosebiteloru semne
potĩntioase, candu me si vediu innanteã portii d'in careã
propasã o *Brczewmcisl*-iana, pe cum se pareã, bine
crescutã, tãnerã, frumãsa. Escelinte! Eramũ sã me coboru
cu medularele-mi lovite si sdrobite de carulu de posta
prusescu si sã adoru pre Grãciã polona. O mustrai tiã-
penu cu ochii, ca sã-mi infigu adencu trasurele ei, si fiindu
cam scurtu la vedere, stersẽi depe lornietã ãltĩmulu
atomu.

Dar' candũ venãramũ mai aprãpe unulu de altulu,
observãi, cumca Vinerea d'in *Brczewmcisl* e cam urita;
dreptu cã erã delia, inse delia ea o epticoãsa, uscata
ingarbovita, turtita la peptu. Fatia inca-i erã turtita,
adeca fãra nasu, ce si-lu potũ perde prin vr'o intem-
plare nenorocita. Eramũ sã juru, cã-e unu capu de morãte,
decum-va o bucata de carne nu spendiurã printre dĩntii
ei ca de raritate. Abiã credeamũ ochiloru mei. Candũ inse
o privii mai de aprãpe prin ochilãrii mei, observãi bine,
cumca polon'a patriãtãica in semnu de urgia scãte limb'a
cãtra mine. Indata luã palari'a si multiamii frumosu pen-
tru complimentu. Pote cã complimentulu meu fu chiaru
asiã de neastãptatu pentru polon'a, ca si alu ei pentru
mine. Dens'a 'si retrase limb'a si rise asiã de peste
mesura, cãtu mai cã nu se innecã de tusa.

Inãre astu-feliu de impregiurãri ajunsei in orasiu.

Caruți'a stete innaintea postariei. Vulturile prusescu depinsu decurandu, de asupr'a portii, erà mangitu cu tîna pròspeta de a buna sém'a prin strengari patriòtici. Ghiarele animalului regescu erau cu totul in spurcatiune ingropate, séu pentruca rapacele laudatu cu ghiarele tocmai atât'a pecatuesce, câtu cu cioculu; séu pentruca polonii voiau sé deie de scire, cumca Prusî'a tocmai atât'a prinse d'in Nou'a-Prusîa resariteana, câtu vulturile depinsu tiene intre ghiarele sale.

Starostî'a vechia.

Eu intrebai pre dlu maestru de posta fòrte curtenitoriu despre locuinti'a dlui suprapceptoru Burkhardt. Pareà, câ nu aude bine, fiindu câ nu-mi dede respunsu. Inse de órece densulu indata dupa aceea conversâ cu unu epistolariu, numai atât'a conchisei d'in amutirea densului, câ densulu cu grobientatea postala cunoscuta in tóta lumea voiesce a me convinge, cumca eu in faptu nu me aflu altu unde-va, decâtu intr'unulu d'in cele mai bine organizate biuróe de posta. La a sies'a intrebare se rastî fòrte câtra mine, câ ce voiescu? Eu 'lu intrebai a sieptea óra totu despre aceea, si inca cu civilitatea cea mai deobligatore d'in Berlinu séu d'in Lips'e'a.

„In Starostî'a vechia?“ 'mi respunse aspru.

„Permite-mi sé Te intreb, nu mi-ai sci spune, unde va sé aflu starostî'a vechia?“

„N'am tempu. Petre condù-lu pana acolo.“

Petru me conduceà. Maestrulu de posta, care nu aveà tempu de a respunde se uità dupa mine pe feréstà, cu pip'a in gura. De a buna sém'a d'in curiositate. Pe langa tóta curtenirea-mi innascuta asta tratare necuveninciósa me amari adencu in inima. Amenintiandu 'mi inchisei pumnulu d'in posunariulu rocului si cugetai: „Astépta numai, dle maestru de posta, daca vei cadè odata in ghiarele justitiei, a carei comisariu regescu bineprovediutu eu am onóre a fi, 'ti voi piperà eu badaranî'a ta in modulu celu mai frumos. Sè-ti aduci aminte de mine in tóta viétî'a, dle postariu!“

Petru unu polonu sdrentiosu, care me conduceà, precepeà si vorbià limb'a germana fòrte cu greu. Convorbirea-mi fu asià de incalcita si ingrozitóre, câtu in viétî'a mea nu o voi uità. Pe langa aceea flacaulu prospicià de totu uritu cu fati'a-i gâlbena, ascutita la nasu si cu peru-i negru valvoiu, a buna óra cum tontii infrumsetiati ai nostri d'in Germanî'a média-nopteanã si média-diana au dátina a se portà, candu ar voi sé o faca frumosu. In loculu unui capu à la Tîtu ni aratau de comunu copiatur'a unei plice polóne sberlite.

„Iubite prietene,“ disei dupa óre câtu tempu, anotandu incetinelu prin tîn'a adenca, „dóra totu-si 'mi vei spune, nu cum-va cunosci pre dlu Burkhardt?“

— „Starostî'a vechia!“ respunse Petru.

„Bine, iubite prietene. Dóra scii, câ eu voiescu sé mergu la dlu suprapceptoru?“

— „Starostî'a vechia.“

„Bine. Inse ce sé facu eu in vechi'a-ti starostia?“

— „Sé mori!“

„Ba, unu dracu! Ast'a nici decâtu nu-mi vine aminte.“

— „Mortu tiépenu, sé mori!“

„Pentru ce?“

— „Prusu! nu polonu!“

„Eu sum prusu.“

— „Sciu bine.“

„Pentru ce sé moru dara?“

— „Asià, si asià si éra asià!“ — Strengariulu impinse, ca si candu ar fi avendu unu pumnalu a mana. Apoi aratà spre inim'a sa, gemù si 'si întorse ochii pe dosu cu infiorare. Me sentii reu supt conversare. Pentruca Petru nu poteà sé fie nebunu, mie mi se parù destulu de intielectu, si nu credu sé fia nebuni ca salahori la posta.

„Dóra nu ne intielegemu, iubite prietene!“ incepui eu d'in nou. „Ce voiesci sé dici cu mórtea?“

— „A ucide.“ Si me ochi cu selbatecia.

„Ce? ucisu? Pentru ce? Candu?“

— „Daca se va face nópte!“

„Nóptea? Nóptea cea mai deaprópe? De a buna sém'a nu esci cu mintea intréga!“

— „Ba, polonulu este, dar' nu e prusulu.“

Clatînai d'in capu si tacui. Cu buna séma ambii nu ne intielegeam unulu pre altulu. Si totu-si in vórbele flacauli pertinace erà ce-va spaimentatoriu. Pentruca urgi'a poloniloru fatia cu germanii, séu ce insémna totu atât'a, fatia cu prusii, 'mi erà cunoscuta. Ici si colo se intemplara deja nenorociri. Ce, flacaulu est'a dóra voi sé me admonize? Séu, dar' daca badaranulu neghiobu cu trufi'a sa descoperi o nópte de asasînatu destinata pentru toti prusii? — Deveniù cugetatoriu. Totu-si me detiermuriu a impartasi amicului si patriotului meu Burkhardt conversarea acést'a, si me bucuraiu fòrte, candu in fine sosîramu d'innaintea asià numitei Starostia vechia. Acést'a éra o casa vechia, nalta, de pétra intr'o strada liniscita, departata. Innainte de a sosî acolo, observai deja, cumca cei ce trecu pe d'innaintea casei, aruncau nesce priviri fricóse, ascunse câtra zidulu negru de betranu. Tocmai asià facù si conducatoriulu meu. Densulu nu mai grai nici unu cuventu, ci se carà de a colo fâra a-si luà „remasu bunu.“

Là tóta intemplantarea, sosîrea si intemplantarea mea d'in Brezwezmciel nu fu nici decâtu preventóre si atragátóre. Primele persóne, cari me intemplantara aici, anume: dam'a necurtenitóre de sub pórta, durulu maestru de posta d'in nou'a Prusîa resariteana si coruptulu polonu prusîtu 'mi luara tóta voi'a si iubirea câtra nou-mi locu de locuinta, precum si câtra ensu-si comisariatulu justitiale. Me tieneam ferice, câ dau in fine de unu omu, care celu putienu respirà órecandu totu acel'a-si àeru cu mine. Dreptu, câ dlu Burkhardt la noi in tíera nu aveà parte tocmai de celu mai bunu renume; inse ce nu se stramuta in omu cu stramutarea impregiurârilor? Umorulu nostru nu e lucrulu impregiurârilor? Slabanogulu de frica se preface in gigante; fricosulu de periculu bataliei in erou; Hercule intre muieri tórce inu. Si supunendu, cumca suprapceptorulu meu ar fi incasatu pentru regele seu tóte pana acum'a, dar' pentru sine nici unu principiu mai bunu; totu-si unu betivu voiosu purure e mai bunu, decâtu unu scheletu epticosu cu limb'a sa; mai bunu unu jucatoriu usioru la minte, decâtu unu maiestru de posta cu duritate rafinata; mai bine in sotietatea unui batausiu bravu, decâtu cu poloni neindestulati. Ma ce-e mai multu scaderea ultimu numita alui Burkhardt deveni in ochii mei celu mai mare meritu alu seu; pentruca — vorbindu intre noi — temperamentulu meu celu blandu, modestu si sficiosu, de atâte ori laudatu de mam'a, poteà sé-mi fie stricarea cea mai

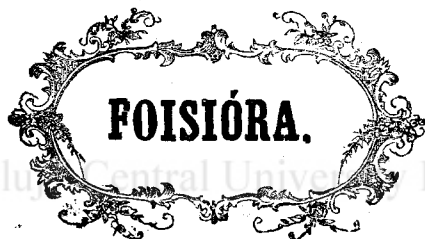
prim'a rescóla a poloniloru. Suntu virtuti, cari
sêu potu ajunge sê fie pecate, si pecate, ce
virtuti. Nu tóte remanu totu aceea pentru tóte
tempurile, cu tóte câ remàsera nestramutate.

Candu intrai prin port'a innalta in asià numit'a sta-
rostia vechia, devenii confusu, unde sê aflu pre vechiu-mi
amicu iubitu Burkhardt. Cas'a erà mare. Pereitur'a inru-
giniteloru titine de usia resunà prin tóta zidîrea: inse
nimene nu o luâ acést'a de unu semnu ca sê cerce, cine e
acolo. Me sui pe scar'a lata, de pétra.

Observandu in stang'a usi'a unei chilie, batui cu
tóta curtenirea. Nimene nu-mi respuse cu amicàbilulu
„intra!“ Batui mai tare. Tóte erau mute. Bătèrea mea
sternù resûnetu in catulu alu doilea si alu treilea a casei.
Devenii nerabdatoriu. Doriam a cadè la peptulu fratelui
meu de cruce Burkhardt, a-lu imbratisià. Deschisei usi'a,
intrai si vediui in mediu-loculu chilieii unu cosciugu. Fi-
resce câ acel'a ce erà intr' ensulu, mortulu, nu potù sê-mi
strige unu „intra!“ amicàbilu.

Dela natura sum fôrte curtenitoriu fatia cu cei vii ;
cu cei morti cu multu mai curtenitoriu. Eram sê me re-
tragu incetînelu cum numai e cu potîntia, candu tocmai in
momentulu acel'a observai, câ celu ce dórme in cosciugu
nu e altulu, decâtu suprapreceptorulu Burkhardt, dela
care ensu-si mórtea incasà ûltîm'a dare. Acolo zaceà den-
sulu, neingritu de pocale de vinu si de cârti, asià de
seriosu si solemnelu, incâtu abià cutediai sê cûgetu la bu-
curiele favorite a lui. Pe fati'a lui erà inscrisa o instrainare
de câtra viéti'a ominésca, casi candu n'ar fi mai avutu de
a face cu ea. Credu bucurosu, câ daca o mana necu-
noscuta, atotu-potèrnica redîca velulu depe lumea ceea-
lalta, ochiulu esternu se inchide si celu internu vede
chiaru, — viéti'a pamentésca pôte sê apara destulu de
neinsemnata, si câ tóta atentiunea e indreptata spre cea
de d'incolo.

(finea va urmà)

Lucruri curióse.

(Primavér'a. D'asi fi poetu. Sarituri mortale. Nu ne invidiati. Cantareti, pùlvère si alte calamitâti in Pest'a. Schlepp. Viptu
re u. Incheiare neasceptata.)

Ai venitu totu-si!

Ah! de candu te asceptu, de candu dorescu a te
vedè d'in crescetiu pana 'n tâlpi! Si inca cu câta sete!
numai bunulu Ddieu me scie.

Ai venitu deci fromós'a mea, tu, pre carea te-a
cantatu lir'a atâtoru poeti insemnati si neinsemnati, — tu
scumpa, tu adorata, carea ai adusu balsamu vindicatoriu
pe ranele inimei mele frante, esci aci.

Am sciutu câ nu vei intardià multu, am sciutu, câi
iubesci chiaru si pamentulu pe care locuescu eu, tocma
pentru aceea fie-care minutu alu asceptârii mele 'mi pareà
o eternitate.

Apropie-te acuma de mine, las' sê te sarutu cu foculu
junetiei, vina sê te imbratisiezu, sê te strengu la peptulu
meu credînciosu. Fati'a ta serina, zimbetulu teu seduca-
toriu me face ferice, me rapesce depe pamentulu acestu
prosaicu in alte regiuni mai subline unde mi-se deschide
o viétia noua, unu raiu de fericire. Acuma sum eliberatu
de catusile cele amortitóre de corpu si spiritu, me sen-
tiescu reinnoitu in bratiele tale frâgede; remani deci
acuma aicea multu tempu, nu te indepartà de mine, daca
me iubesci.

Eh, bine câ esci aci! Ai venitu tocmai atuncea
candu desperàsemu câ nu te voi mai vedè de cu graba.

Ea e aicea primavér'a cea fromós'a!

Da, ea a sositu odata totu-si; si cu ea d'inpreuna
au resaritu florile campului, au inceputu a cantà melo-
dîosu pàserile padurilor, au infrunditu copacii; seculari ai
muntilor, cari si-au fostu incinsu capulu in caruntetie. Te
salutâmu deci si te bineecuventâmu toti cu micu si mare
fromós'a primavéra, câci cu venirea ta ai adusu viétia
noua tutor creaturelor vietuitóre.

Veniti cu mine afara d'in acestu àeru innedusito-
riu, — veniti la munti la àeru curatu, sê imbratisiâmu
pre acésta fica a libertâti, carea ne-a scapatu de jugulu
celu tîranu a iernei friguróse, veniti sê gustâmu nectarulu
dulce ca ambrozi'a de pe buzele zimbítore a ei.

Bune Dómne! ce pecatù câ nu sum si eu poetu,
sêu celu putienu versuitoriu! Éca, câte idee fromóse asi
avèa cuma de a-mi eternizà numele cu atare balada mitfca!
Titlulu ar si fi gat'a, numai tecstulu lipsesce; ce fro-
mosu asi potè scrie d. e. despre „Sclavia si Tîrania,“ sêu
despre „Libertate,“ ce asemenare fromós'a asi potè face
intre „Primavéra“ si intre atare „Domnisióra! —“ poes' a
acést'a s'ar incepe asià:

„En vedi, domnisióra!
 Páserea cum sbóra
 Pe o dumbravióra.
 Draga domnisióra!
 Ochi-ti me omóra,
 Eaci o florisíóra
 Séu o dinisióra
 Scumpa domnisióra
 Nina, Ninisióra?

si asià mai departe; apoi cu unu salto mortale asi trece la eroii stramosilor nostri.

— Ce legatura logica, psychologicala, esteticologica, solemneticologica, séu instrinsecicologica esiste intre „primavéra“ si „eroii“ temporilor clasice? veti intreba de siguru.

Éca ce: Primavér'a nimici poterea si rigurosetatea iernei barbare; protoparintii nostri au nimicitu pre barbarii d'in Daci'a, si domnira peste Daci'a precum domnesce asta-di primavéra peste iérna. Astu-feliu asi imbracă eu atare balada in vesminte solemnele, si o asi botezá d. e. „Rom'a marétia,“ séu „Solii Dacilor si Traianu“ si asià mai departe. Inse dauna, fórte mare dauna cá nu sum nici poetu, nici versuitoriu, si asià trèbue sé abdicu de fricirea „glorificării,“ trèbue sé lasu a resuná „lir'a“ altor nemuritori, cu tóte cá lirele de asta-di in adeveru sunt numai — cimpoi!

— La muntii la àeru curatu d'in imbulzél'a acést'a innesusitóre! — striga mii si mii de ómeni lenga mine. Acolo e poes'ia adeverata, fromsetile naturei sunt mai admirabile decâtu tóte canturile cimpoiasilor.

Aceste le audi acuma de pe buzele fie carui moritoriu in capital'a nóstra.

Ce fericiti sunteti voi toti ce locuiti pe sate, seu orasiere mai mice intre muntii ce se perdu p'intre nuori! Oh voi nu sciti nu poteti cuprinde cu mintea, ce viatia miserabila ducemu noi aicea in capitala.

Avenu, ce e dreptu, strade frumosiere cu pravallii stralucite, palaturi innalte si imposante, punte neasemenata, prospectu minunatu, locuri publice si elegante, — dar' rogu-ve, nu ni-le invidiati tóte aceste, cáci ve insielati daca cugetati, cá a locui in Pest'a peste totu anulu, e o placere séu fericire. —

Spre esemplu.

Acasa iei la mana atare carte séu daca voesci a adormi, cetesci faimos'a „Revista Sociala“ d'in „Familia,“ — 'ti vine indata atare musicantu natiunálu nemtiescu cu werkli, si te delectéza cu canturi poporale si clasice pana la asurdire; si daca a incetatu virtuosulu acest'a, — 'ti vine altulu cu lauta, séu cu flauta, si éca, spre amaratiunea ta cea mai mare, incepe a jocá unu solo d'in atare opera italiana. Súnete ne mai audite, scartiituri ne mai visate, o tortura adeverata pentru unu omu iubitoriu de linisce.

Cu ast'a inse n'ai gatatu. Bunu e ceriulu, si tu nu

poti remanè nemangaétu. Lengá tine siede, ó onesta, pre carea ceriulu o-a daruitu cu vr'o sieste unulu e mai micu de cátu altulu, dar' talentulu muscu dupa parerea parintilor — in unulu e mai mare, decâtu in altulu; si ei toti invétia cáta unu instrumentu musicalu! Ce nu trèbue sé mai sufera apoi organele audiului teu! Ti astupi urechile, te arunci in patu, te acoperi, sé nu audi nimic'a; inse tóte indesiertu! tu trèbue sé fii martoru la propasirea copiilor candu-va virtuosi; séu esci sílitu a-ti parasí cortelulu, si a cautá atare locu de restaurare in un'a séu alt'a gradina publica, séu mergi la preumblare.

Ací o patiesci si mai tare.

Trèbue sé te inneci de pulvere; trèbue sé asurdiesci de duruitulu trasurelor.

Si sciti stim. cetitóre de unde vine acestu pulvere?

Vi-o spunu, dar' ve rogu sé nu-mi luati in nume de reu. Crinolinele cele mari! — Eu nici nu sciu, ce lipsa au femeile — nu de crinoline, ci de asià numitul Schlep p. Cu cátu crinolin'a e mai larga, cu atátu mai multu spatiu trèbue sé cuprinde si Schlepplu, prin urmare, cu atátu mai multu pulvere se si redica in susu dupa ele! Dar' óre ce lipsa e de Schlep p?

In Paris, in acestu orasiu de frunte a modei, femeile nu mai pórtá vesminte lunge, cari sé se traga dupa ele cáta de unu cotu; nu, ele au vesminte cátu se póte de scurte. N'ar fi bine óre sé devina in moda si la noi vesmintele scurte?

De alta parte e dreptu, cá natur'a ins'a-si s'a conjuratu asupra nóstra; cáci in Pest'a abiá trece atare diua fára ventu, abiá unu minutu sé nu fii sílitu a inghiti pulvere.

Aceste inse tréca-duca-se.

Daca mergi in atare ospetaria si voiesci a-ti aliná fómca si setea, manci si bei otrava. Mancári fára gustu, beuturi botezate, stricate. La noi domnesce materialismulu, — numai bani si éra-si bani voescu totu cu totii.

Calamitáti, peste calamitáti pretótu-indenea!

— I pitt' um Manuscript! 'mi striga la spate unu copilandru d'in típografia tocmai candu eramu sé vinu la objeptulu celu mai interesantu, ce voiamu a-lu descrie. Dar' me mangaiu cu amiculu meu Vulcanu, care asisderrea trebuiá sé-si finéscá „Revist'a Sociala“ (?!) tocmai atunce candu erá sé scrie ceva de dómne-ajuta in „Familia,“ inse intre noi doi numai aceea deosebire este, cá densulu a finitu d'in caus'a, cá in dóua cóle si jumetate n'a avutu locu destulu pentru revist'a sa, ér' eu finescu d'in caus'a cá am esecutiune típografica!

„O Jules Janin, si voi toti foiletonistii renumitui ai Europei pana josu la foiletonistulu — Familia“ iertati-mi pentru acést'a asemenare indresnétiá!

M. Besanu.

C o r e s p u n d i n t i a .

Halmagiu 25. Aprile 1865.

Calatorindu pe aici, prin tienutul acest'a meritatu d'in multe privintie nationale, intielescu, cumca in 24. Aprile st. v. vor santi o mina nóua. Eu care nu mai ve-

diui pana atunci niçi unu feliu de mina, me interesai fórte de acést'a serbatóre, la carea mi se va da ocaziune de a vedé internulu unei mine, pentru acea nici nu intardiai a me presentá la loculu serbarei celebrande.

de cugetu, sê descriu aci frumseti'a romântica in diu'a acést'a fu pusa sub patronatul sântului George. —

de cununa de a se delectâ in cunun'a purure verde, cu carea bradii innalti incingu muntii maestâteci, — voiu trece intru descrierea acestei serbâri, sperandu, cumca stim. cetitóre se vor interesâ de ea, si pentru câ prin deschiderea minei nôue voru aflâ modu de a se sustienè mai multe familie, si pentru câ — casi la ori-care serbare — petrecerea arangiata dupa santirea minei fiindu infrumsetiata prin presentia unei cunune frumose de femei — surori de ale Dvóstre — recunoscinti'a, ce li compete domnióreloru si dómneloru ce fúsera de fatia, se resfrange peste totu sesulu frumosu. —

Sórele inca nu ajunsese in culmea carierei sale de tóta diu'a, candu sosíramu la fati'a locului, unde erâ deja adunata o multime de ómeni mai cu séma d'in comun'a Vojdoci si d'in Halmagiu cari toti venira pentru a luâ parte la celebrarea santirei.

Intre aceste sosí si Rev. Dnu. M. protopopulu tractului Halmagiului si incepù servitiulu domnediescu intre bubuirea tréscuriloru, si ajungandu la santirea minei toti membrii asociatiunci fodínale (afara de unulu toti romani) intrara in mina cu protoparintele celebrantu. Solemnele mominte! A audi canturi intru marirea dieitatiei in fundulu pamentului e unu ce uimitoriu, ce te atrage pe nesentite câtra credínti'a in indurarea lui Domnedieu! A te vedé in símulu impetritu alu pamentului intru intunèreculu acést'a resfiratu numai in câtu-va prin luminele ardítóre, a câroru radie se resfrangu pe paretii de stanca muti, e destulu, ca sê revie ori si cine intr'o stare uimítóre, in carea sê admiri intieleptiunea nemarginita a Creatorelui! Intra astu-feliu de meditâri religióse asistai la ceremoni'a santirei minei, carca in onórea sântului serbatu

in diu'a acést'a fu pusa sub patronatul sântului George. —

Dupa finea celebrarei misei domnediesci, cam pela ó ora dupa amédia-di, se asiediara toti óspetii atátu cei d'in sesulu frumosu câtu si cei d'in celu barbatescu la o mésa lunga asiediata intr' unu cortu gatítu d'in crengi. Dupa si intre gustare afumatii Halmagiului delectau pre óspetii de fatia eu horele nóstre cele doióse, cari resuna ori undé atátu de patrundietoriu, dar' mai alesu aici intre munti. Apoi urmara dantiurile nationale jocate cu grátia nespusa de domniórele si dómnele frumose, in câtu inimi'a-mi palpitâ de bucuria privindu atáte flori fromóse d'in grádiu'a romana, imbracate tóte in costumu nationalu. Multiamita dara dómneloru si domnióreloru, ce binevoíra a infrumsetiâ petrecerea acést'a!

Toastele pentru Tronu, patria, natiune, óspeti si proprietarii minei nôue tóte fura acompaniate de vivate entusiastice. Inse petrecerea deveni si mai entusiastica, candu sér'a dupa ce sesulu frumosu se indepartâ, sosí Magn. D. vice-comite F. pre care 'lu primira cu „sê traiésca“ insufletite! Barbatii numai cam câtra dóue óre parasíra loculu, mergandu la repausu in voi'a cea mai buna.

Nu potu face sê nu amintescu aci pre Spt. Dnu jude cercualu M. care ca arangiatoriulu petrecerei corespunse atátu de bine cerintieloru, si care pe langa altele mai are inca si meritulu acél'a, cumca densulu sadí pentru prim'a data vie in tienutulu acést'a, dandu ansa prin esemplulu acést'a, si altor'a pentru a sadí vie.

Astu-feliu fu serbarea acést'a voiósa si fratiésca, si acum, incheiu sirele mele urandu proprietariloru minei santite cu dicál'a mineriului „sê deie Domnedieu norocu!“

P. Drag'a.

Cununa de varietâti.

⊙ „Famili'a“ se numesce unu jurnalul nou enciclopedicu si beletristic, ce va sê iésa sub Redactiunea lui Josifu Vulcanu incepandu dela Juniu c. v. va vedé lumina de trei-ori in fie-carea luna si adeca: in 5. 15. si 25-ea. Pretiulu pentru Austri'a pe Juniu-Decemvre 3 f. 50 pe Juniu Septembrie 2 fl. ér' pentru Romani'a pe Juniu-Decemvre unu galbenu. Se ocupa cu materii destulu de interesante cu 5. ilustratiuni. Incepe cu schiti'a biografica a mecenatului tenerimei romane D. Nicolae Zsig'a, care infintia pe spesele sale proprie in Oradea mare o fundatiune pentru 10. studínti d'in gimnasiulu si Academi'a Oradana; apoi urméza trei poesie d'in pén'a istétia a Dlui A. Densusianu; „Cadearea Tímisiane“ novela de D. J. Grozescu; „Eroin'a dela Gatt'a“ de D. G. Baritiu. „Tabl'a lui Traianu“ cu ilustratiune; „Panteulu pe tempulu imperatorilor Romani“ cu ilustratiune; Capitoliulu d'in Washington cu ilustratiune. „Columb'a“ romanu de A. Dumas, traducere; „despre amóre“; „Modele de Brodaria“ tóte aceste fára nume; „Revista Sociala“ de J. Vulcanu; „Ce e nou?“ „Literatura si arte“; „D'in strainetate“; „Gacitura numerica“; „Post'a Redactiunii“ cu ilustratiune; apoi pe manta corespundintie, si „Diariulu gradínarilor.“ — Avemu bucuria totu-deun'a candu apare atare jurnalul roma-

nescu; am dorí inse câ daca D. Vulcanu cu intreprinderi ca aceste doresce a inavuti literatur'a romana, si voesce a lati cultura intre poporu, — sê mu-si privésca conseciunea, de a redíge unu jurnalul, de o arma, cu carea póte da orbisulu fára precugetare si in drépt'a si in steng'a numai ca sê faca destulu pasiunii sale nesatióse; câci atuncea pén'a in man'a densului póte fi mai periculósa, decâtu cutitulu ascutitu in man'a unui copilu, care nesciindu de ce tréba e cutitulu; 'lu întórce cu taisiulu câtra sine si se intiépa pe sine insu-si. Poftímu ai cetí. „Revist'a Sociala“ unde nu veti aflâ nimicu socialu (lucus a non lucendo!) ci intr'altelè si unele apucaturi malitióse, indreptate asupra Redactorului acéstui jurnalul numai d'in ura personala, séu, daca nu d'in acést'a apoi d'in ceea ce dice pe nemtiesce „Brodneid.“ Unu omu publicu, care 'si pricepe misiunea, trébuie sê se redíce mai pe susu de ori-ce pasiune, si ura personala! câci cu aceste nici candu nu folosese publiculu, cu atátu mai putienul literaturèi. — Aceste le amintíramu aci numai pentru ca Dsa alta data sê fie mai precugetatoriu in lucrâriile sale, si sê nu privésca campulu literaturèi de atare birtu, unde feciorii depe sate dau cu bâtele in grindele strigandu in tonu stentoricu: Sê vedemu

care e mai fecioru d'ntre noi! — „Kommt Zeit, kommt Rath,“ dice némtiulu.

⊙ Donu generos u. Maestatea Sa imperatulu a daruitu academieii científice magiare 15000. fi. — Barbatii nostri de frunte cu tóte câ representéza interesele romanilor Ardeleni in senatulu imperialu, nu sunt in stare a esoperá d'in vistieria statului nici unu cruceriu pentru scopuri natiunale romane! Dolce far niente!

⊙ Unu literatu voindu a-si bate jocu de cutare domnu intr'o societate numerósa, dise, câ s'ar potè compune o carte de câte-va tomuri despre cele ce nu le scie barbatulu X. la ce i respunde unulu d'ntre cei ce erau de fatia. „In adeveru, Dsa are dreptu, si eu sum convinsu, câ daca s'ar compune o alta carte, carea se cuprinda in sine totu ce scie Dsa, — aceea ar fi de totu subtira.“

(*) Intemplári mice si urmári mari. Tènerii studenti la Universitatea de aici provediuti cu ajutoriu banalu d'in partea incl. Asociatiuni natiunale d'in Aradu, conformu deciziunei incl. Direptoratu tramisera cuitantiile pentru primirea ratei a dóu'a inca la inceputulu lunelui Maiu st. n. Acést'a e o intemplare mica. Acum'a vine urmarea cea mare a micei intemplári, anume: tènèrii ce au lipsa intetitóre de banii aceia nu primira nici pana diu'a de asta-di rat'a competínte; de unde urméza, câ séu incl. Direptoratu e cam nepasatoriu séu câ cass'a Asociatiunei e de o sórte cu cea a statului turcescu, ce ar fi o trista dovéda despre zelulu cu care membrii contribuinti 'si implinescu deto-rientele sale. — Am dori d'in inima, ca ambele presupúneri sé devina refutate prin tramitèrea grábnicu a ajutoéloru.

Josífu Vulcanu Redactorulu Umoristului, care abia acuma s'a scuturatu de pulverulu scolasticu, mai in totu numerulu jurnalului seu me ataca candu mediu-locitu candu nemediu-locitu cu nisce espresiuni insultatóre si necalite, ce sunt fórtè caracterizatóre pentru densulu, ba ce e mai multu, si in numerulu de proba a „Familiei“ ce va iesi sub Redactiunea densului se încúmèta a-si bate jocu de mine.

Am tacutu pana acuma lasandu-lu pre J. Vulcanu sé se póta imbucurá de fruptele cele necópte a mintii sale; acuma inse vediendu câ nu mai voesce a încetá cu notí-tiele cele indresnetie ale sale, me affu constrinsu a aretà in publicu fantan'a di'n carea isvoresece atát'a malitia in contra mea.

Candu am cerutu licenti'a la locurile mai innalte d'a potè edá Auror'a n'am doritu alt'a, decátu:

- a.) ca si noi romanii sé avemu o fóia beletristica,
- b.) ca talentele literarie a tenerilor literati sé affe terenu destulu spre desvoltare
- c.) ca sé se póta ajutama lenga fóia totudeuna doi teneri romani, cari nu se potu radiemá pe ajutoriulu parintilor.
- d.) si in urma, daca ar fi ceva venitu curatu d'in fóia acést'a sé-se intrebuintieze spre atare scopu natiun- alu. N'am voitu deci a face specula, ci credíntiosu tre- cutului meu, si inspiratu totu de acel'a-si zelu natiunalu,

pentru care am fostu aruncatu in temnitia, — a face ceva servitiu natiunii mele.

Asiá l'am primitu pre I. Vulcanu de colaboratoriu primariu lenga Aur. i-am solvit u câtá 25 f. la luna, er pre Joviti'a de alu doilea, si s'a ajutoratu amendoi.

Vulcanu inse prin portarea sa cea necuviintiósa si indresnétiá ce nu voescu a o aduce la publicitate, s'a are- tátu nedemnu de ajutorarea si partíneria mea, încátu in urma fui sílitu a-lu alungá d'in cas'a mea. Totu-si eu in N. 6. din 863. am publicatu urmatórele despre densulu: „Fostulu Colaboratoriu alu nostru D J. Vulcanu cu nu- merulu acést'a încèta a mai lucrá la fóia nóra. Ne-am ingrigitu, ca in loculu densului sé ni cascigámu altu colucratoriu asiá, câtu fóia nóra sé n'aiba nici unu sca- diementu prin retrágerea Dsale. Totu-deodata i multia- mimu pentru ostenelele si zelulu, ce a aretatu fatia cu „Aur. R.“ dela aparerea ei.“ Si ce sé vedi? in locu de multiamire mi-am cascigatu batjocura dela densulu.

Acele batjocure si cáile cele secrete, pe cari umblá densulu pentru ruinaura Aurorèi, a causatu imputienarea prenumerantilor la Aur. intru atát'a, câtu in anul u trecut u am fostu sílitu a suplini d'in pung'a mea unu scadiementu de 160 f. Eu inse am sustienutu fóia totu-si, cáci aveamu innaintea ochilor mei: scopulu natiunalu.

De alta parte tenerimea de aicea totu-déuna a aflatu spriginire la mine de 7. ani de candu sum preotu in Pest'a, caletorii sermani, cari trecu pe aicea la Vien'a, invetiatorii persecutati au aflatu locu de repausu si ajutoriu banalu la mine. Aceste sunt fapte inca innainte de a incepe Auror'a; si daca venitul u Aurorèi erá mai mare, si sum'a sacrata pentru interese natiunale erá mai mare.

Acuma eu 'lu dau pre J. Vulcanu la judecat'a drépta si nepartíntóre a publiculu romanu, ca sé-lu póta apretiui séu despretiui dupa cum merita, si ca sé scie apriatu cum trébuie intielese insultele cele necópte ale sale, ce devenira acum gretióse innaintea tutor barbati- lor deschisi la minte, si sé cunósca totu-deodata si fan- tan'a, de unde isvoresece atáte impertíntentie.

Aceste le-am spus u d'in datorintia cátra on. publicu cetítoriu, care dóra ar fi sedusu de cátra insolentiele lui Vulcanu, dar' nici decátu d'in invidia, câ apare „Familia“ nu, cáci eu ca preotu am postu onorábilu, si nu facu spe- culare d'in Aurora, ca sé traescu d'in ea.

Faca de risu „Umoristulu“ si „Familia“ dátinele cele rele, si sé sbiciuéscu fára crutiare vitiulu ómenilor, dar' nici candu sé se apuce de persóne, nici sé le faca de risu innaintea publiculu intregu d'in ura personala, cáci ast'a nu insémna a innaintá ci a profaná literatur'a si propasirea in cultur'a natiunala. Aroganti'a si desonora- rea, nici candu n'a fostu virtute, dar' modesti'a i servece spre onóre tènèrului!

Joanichiu Miculescu.

Rogámu cu totu respectulu pre domnii cari primira esemplare d'in portretulu principel u Dragosiu pentru a a le vinde, sé binevoiesca a tramite indata banii incasati; fiindu cá redactiunea inca are de a suplini spese fórtè urgenti, facute cu oca- siunea edárii portretulu amintitu. **Redactiunea.**

Proprietariu, redaptoru respundietoriu si edatoriu: **IOANICHIU MICULESCU.**